

VERSLAG VAN DE
ALBEDALEERSTOEL

Arbeidsverhoudingen
2007

Prof.mr. L.C.J.Sprengers
Leiden, februari 2008

Inleiding

Sinds november 2002 is de Albeda-leerstoel ondergebracht bij de universiteit Leiden. De leerstoel is sinds die tijd bekleed door twee hoogleraren. Alex Brenninkmeijer die zich bezig heeft gehouden met de Arbeidsverhoudingen en ADR en Loe Sprengers die zich vooral bezig houdt met de arbeidsverhoudingen bij de overheid. Beide hoogleraren hebben een eigen onderzoeksgebied en geven van daaruit invulling aan de leerstoelopdracht. Met name op het terrein van de platformfunctie van de Albedaleerstoel hebben beide hoogleraren de nodige gezamenlijke activiteiten verricht. Met ingang van het najaar 2005 heeft Alex Brenninkmeijer zijn functie als bijzonder hoogleraar op de Albedaleerstoel neergelegd vanwege zijn benoeming tot Nationale Ombudsman.

Met ingang van december 2007 is de vacature die is ontstaan door het vertrek van Alex Brenninkmeijer weer ingevuld. Mr. Roel Bekker , Programma-SG Vernieuwing Rijksdienst, is benoemd tot bijzonder hoogleraar. Hij zal zich met name richten op de politiek-ambtelijke verhoudingen, waarbij vooral aandacht wordt besteed aan hoe de overheid als werkgever binnen de politiek-ambtelijke context kan opereren.

Dit verslag over 2007 heeft daarom alleen betrekking op de activiteiten die door Loe Sprengers als bijzonder hoogleraar zijn verricht in het kader van de Albeda Leerstoel.

Verslag Prof.mr. L.C.J.Sprengers

Arbeidsverhoudingen bij de overheid

Bij de bestudering van de arbeidsverhoudingen bij de overheid besteed ik aandacht aan de ontwikkelingen in de arbeidsverhoudingen bij de overheid in relatie tot de ontwikkelingen in de marktsector. Onderwerpen van studie zijn de collectieve arbeidsvoorwaardenvorming, het medezeggenschapsrecht, omgaan met conflicten in het collectief overleg en ontwikkelingen in de individuele rechtspositie.

Voorts is onderwerp van onderzoek de specifieke ontwikkelingen binnen de arbeidsverhoudingen bij de overheid, zoals het sectorenmodel, het overeenstemmingsvereiste, de advies –en arbitrageregeling, de verhouding tussen de rol van de overheid als werkgever en wetgever, het primaat van de politiek en de ambtelijke status.

Ik heb bij de invulling van de leeropdracht de navolgende doelen gesteld:

- a. door onderzoek de ontwikkelingen binnen de arbeidsverhoudingen bij de overheid te bestuderen in vergelijking met de ontwikkelingen in de marktsector en bestudering van de verschillende deelgebieden die kenmerkend zijn voor de arbeidsverhoudingen bij de overheid;
- b. door onderwijsactiviteiten de kennis over de arbeidsverhoudingen bij de overheid te verbreden;
- c. invulling geven aan de platformfunctie vanuit de Albeda-leerstoel voor degenen die vanuit de wetenschap en de praktijk betrokken zijn bij de arbeidsverhoudingen bij de overheid.

Ad a: Onderzoek

In 2007 zijn de navolgende publicaties van mijn hand verschenen:

Boeken

-L.C.J.Sprengers, W.L.M.M.Beljaars, L.A.Spaans (red), Active Aging-tussen droom en daad', . Den Haag 2007, Publicatiereeks Overheid & arbeid 2006-21, publicatie naar aanleiding van de conferentie van de Stichting Albeda leerstoel in samenwerking met ABP en Loyalis op 23 november 2006 bij CAOP Den Haag. met daarin opgenomen bijdrage L.C.J.Sprengers, Active aging: van beleid naar praktijk, p.10-18.

-‘De ondernemingsraad de maat genomen’, bijdrage aan Liber Amicorum prof.mr.Wil Fase,:Een inspirerende Fase in het sociaal recht, onder red. van A.Jacobs en F.Pennings, Paris, Zutphen 2007, p. 167-183.

-- "Bewerking Wet op de Ondernemingsraden en Wet op de Europese Ondernemingsraden", opgenomen in: "Tekst & Commentaar Ondernemingsrecht en Effectenrecht", 4^e druk, Deventer, Kluwer, december 2007.

Artikelen

- Ter visie, Het primaat van de politiek, het regeerakkoord en de ambtenaren, Nederlands Tijdschrift voor Sociaal Recht, 2007-3, p. 71-72.
- De rechter en het medezeggenschapsrecht. De taak van de wetgever bij de vaststelling van rechterlijke toetsingsnormen, SMA 2007-6, p. 218-223.
- ‘Vergelijking geschillenregeling WMS en WOR: Wetgeving met dezelfde moeder, maar andere vaders’ , in Nederlands Tijdschrift voor onderwijsrecht en Onderwijsbeleid (NTOR), 2007-2, p. 83-101.
- Rechtspraakoverzicht Medezeggenschapsrecht, juli 2006-juli 2007, SMA 2007-10, p. 377-386.

Annotaties

- Regeling arbeidsvoorwaarden vastgesteld door publiekrechtelijk lichaam, annotatie HR 29 september 2006, SR 2007-1, p. 28-30. (OR Stadsdeel Zuideramstel)
- Verslechtering Sociaal plan verworpen, annotatie bij Ondernemingskamer 12 maart 2007 SR 2007 7, p. 262-265 (COR Bolsius)
- Nieuwe feiten, annotatie bij Ondernemingskamer 20 juni 2007 in Nederlands Tijdschrift voor Sociaal recht 2007-12, p.411-413 (OR Erico)

Voorts maandelijks een bespreking van rechtspraak van de Ondernemingskamer in *OR Informatie*

Redacties

Ik ben lid van de redactie van de Kluwer-boekenreeks Monografieën Sociaal Recht, lid van de deelredactie medezeggenschapsrecht van het Nederlands tijdschrift voor Sociaal Recht en lid van de adviesraad van het vakblad OR Informatie.

Ad. b: Onderwijs

Keuzevak Arbeidsverhoudingen bij de overheid

In het curriculum aan de faculteit der Rechtsgeleerdheid aan de Universiteit van Leiden is als keuzevak een vak opgenomen onder de titel ‘Arbeidsverhoudingen bij de overheid’. Dit keuzevak staat open voor bachelorstudenten in het 2^e of 3^e jaar. De meeste studenten zijn afkomstig uit de juridische faculteit. Het vak wordt echter ook gevolgd door studenten van de faculteit sociale wetenschappen. Met name bestuurskunde en psychologiestudenten hebben het vak gevolgd. Daarnaast zijn er cursisten die op contractbasis alleen dit vak volgen. Dit gaat om mensen die bij de overheid werkzaam zijn en uit interesse en/of relevantie voor hun werk dit vak gaan volgen.

In een reeks van 10 colleges wordt in het vak ingegaan op uiteenlopende onderwerpen die te maken hebben met de arbeidsverhoudingen bij de overheid. Onder meer komen aan de orde: het sectorenmodel en het CAO-overleg bij de overheid, de medezeggenschap bij de overheid, het collectief actierecht, de individuele rechtsbescherming, mediation, verhoudingen tussen politiek en ambtenaren, integriteit en vrijheid van meningsuiting.

Dit keuzevak wordt door mij gecoördineerd en ik verzorg ook het merendeel van de colleges. In 2007 gaf voorts Alex Brenninkmeijer een college over mediation., dr. F. van der Meer, Faculteit Sociale Wetenschappen Universiteit Leiden en mevr. Mr. Dr. L. Schut van het ministerie van BZK waren de overige docenten.

Het aantal studenten voor dit keuzevak is in de loop der tijd toegenomen tot het maximum van 40 tijdens het collegejaar 2005/2006. In het collegejaar 2006/2007 hebben uiteindelijk slechts 6 studenten het vak gevolgd en afgerond. De oorzaken van de terugloop in het aantal studenten heeft waarschijnlijk te maken met veranderingen die plaatsgevonden hebben in de onderwijsprogrammering binnen de faculteit. Deze wijzigingen hadden tot gevolg dat het keuzevak op een ander moment in het onderwijsprogramma wordt aangeboden, in dezelfde periode met het andere keuzevak dat door de afdeling sociaal recht wordt gegeven en wat nog belangrijker is, voordat de studenten het bachelor vak sociaal recht hebben gevolgd. In dit vak wordt ook altijd informatie verstrekt over de keuzevakken die vanuit de afdeling sociaal recht worden aangeboden.

De verwachting is dat de effecten van deze verschuiving tijdelijk zullen zijn.

Aan het eind van de collegereeks hebben de studenten een evaluatieformulier ingevuld. In 2007 werd het vak bij de evaluatie gemiddeld met een 8 beoordeeld.

Post Academisch Onderwijs: Actualiteiten ambtenarenrecht

Ook in 2007 heb ik in december een PAO actualiteiten ambtenarenrecht georganiseerd, waarin door verschillende inleiders uit de praktijk en de wetenschap actuele ontwikkelingen in het ambtenarenrecht zijn besproken. Als Onderwerpen die zijn besproken zijn de toekomst van de ambtelijke status, de zieke ambtenaar, actuele rechtspraak van de Centrale Raad, het collectief overleg bij reorganisaties en de aansprakelijkheid van de overheidswerkgever voor beroepsziekten en arbeidsongevallen. Als inleiders traden op mr. B.B.Lanting van UvA/UvT, mr. P.J.Schaap van Capra en mr. K.Festen, TU Delft naast mijzelf.

Voor deze dag was er belangstelling vanuit de rechterlijke macht, overheidsorganisatie en advocatuur. In 2007 waren er rond de 25 deelnemers voor deze cursus.

Begeleiding scriptiestudenten

In 2007 heb ik een scriptiestudente begeleid die een scriptie heeft geschreven over een thema dat te maken heeft met de arbeidsverhoudingen bij de overheid.

Overige onderwijsactiviteiten binnen Universiteit Leiden

-Bijdrage aan keuzevak over reorganisaties van afdeling Sociaal Recht voor bachelorstudenten;

-Bijdrage aan vak 'procederen in het ondernemingsrecht' in het kader van Masteropleiding ondernemingsrecht.

-Bijdrage aan afscheidscongres mr. T. van Peijpe als universitair hoofddocent bij de afdeling sociaal recht.

Gastcolleges

Ik heb in 2007 het kader van het mastervak Collectief Arbeidsrecht een tweetal colleges verzorgd aan de Universiteit van Tilburg.

In het kader van de Masteropleiding Mediation, die vanuit de UvA wordt georganiseerd, heb ik in 2007 eveneens een college gegeven.

Ad c: Platformfunctie Albeda-leerstoel

Congressen

Op 10 oktober 2007 heeft het jaarlijks congres van de Albeda-stichting plaatsgevonden met als thema 'Vertrouwen in professionals.' Onder grote belangstelling, meer dan 100 deelnemers, is ingegaan op de plannen over de Vernieuwing bij de rijksoverheid over de gevolgen van deze veranderingen voor de overheid als arbeidsorganisatie en de positie van de ambtenaar. Tijdens het congres stond de gedachtevorming over de vernieuwing en het personeelsbeleid in de publieke sector centraal onder voorzitterschap van J. de Lidth de Jeude, oud-burgemeester van Deventer. Ik heb in een inleiding de grondgedachte van het congres toegelicht. Voor ieder die bij de overheidszaak betrokken is ligt er een taak om een schijnbaar onoverbrugbare tegenstelling te doorbreken door een kwalitatief betere, kleinere overheid met minder personeel en met meer ruimte voor het functioneren als professional te realiseren. Frits van der Meer van de Universiteit Leiden gaf een historische en internationale vergelijking waaruit bleek dat de Nederlandse (rijks)overheid vrij beperkt van omvang is en op grond waarvan eigenlijk geen nieuwe ingreep noodzakelijk is. Wel zijn aanpassingen nodig om het apparaat geschikt te houden voor nieuwe vragen uit de omgeving. De meeste Europese overheden zijn hier met wisselende resultaten mee bezig. De landen in noordwest Europa zijn nog het meest vergevorderd. De aandacht verschuift langzaam naar de betrouwbaarheid en professionaliteit van de ambtelijke organisatie. Roel Bekker (Programma-SG voor de vernieuwing van de rijksdienst) gaf een toelichting op het programma Vernieuwing Rijksdienst dat een ingrijpende verandering van de wijze waarop de overheid reageert op maatschappelijke problemen beoogt. Koos van der Steenhoven (SG van het ministerie van OCW) benadrukte het belang van het ruimte geven aan professionals als voorwaarde om de vernieuwing van de rijksoverheid te kunnen realiseren.

Nadat in de middag in sessies gesproken is over het congressthema, heeft de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, mevrouw Guusje ter Horst, tot slot een inleiding gehouden over het goed werkgeverschap en het belang van het herstellen van beroepstrots bij de ambtenaar. Zij schetste een beeld van de toekomstige ambtenaar, die als flexibele professional actief werkt aan het oplossen van maatschappelijke problemen in een netwerk van publieke sector en maatschappelijke partners.

Inleidingen

Ik heb een inleiding gehouden voor de Vereniging voor Arbeidsrecht naar aanleiding van het concept SER-advies over de positie van de werknemer in de onderneming en geopponerd in een bijeenkomst van dezelfde vereniging naar aanleiding van de inleiding van Saskia Peeters over het Verdund Sociaal Recht.

Overige activiteiten

In 2007 heb ik tezamen met anderen het initiatief genomen om de werkgroep Medezeggenschapsrecht van de Vereniging voor Arbeidsrecht nieuw leven in te blazen. Dit heeft ertoe geleid dat deze werkgroep onder grote belangstelling van start is gegaan. Zowel via plenaire bijeenkomsten als via bijeenkomsten in 4 subgroepen, zal deze werkgroep zich buigen over de medezeggenschapswetgeving en praktijk. De bedoeling is om begin 2009 met de resultaten hiervan naar buiten te treden. Ik treed op als voorzitter van deze werkgroep.

Voorts heb ik zitting genomen in de jury van de Albeda-scriptieprijs